

Маргарита СЕДАКОВА,

orcid.org/0000-0002-9452-3763

доктор філософії з філології,

доцент кафедри теорії та практики перекладу з англійської мови

Запорізького національного університету

(Запоріжжя, Україна) margaritasedakova@hotmail.com

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНИХ ТЕРМІНІВ СФЕРИ БАЛЬНИХ ТАНЦІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Статтю присвячено дослідженню особливостей перекладу англomовних термінів сфери бальних танців українською мовою. Актуальні дослідження, пов'язані з перекладом англomовної термінології в різних сферах сучасної комунікації, продемонстрували, що терміни є невід'ємною частиною повсякденного спілкування активних учасників того чи того типу дискурсу і потребують неабиякої уваги науковців. При цьому перекладачі стикаються з певними труднощами під час роботи над перекладом термінології, що пояснюється відсутністю усталених відповідників, особливостями культурного контексту, а також наявністю одного й того самого терміну, який має різні значення в залежності від галузі його використання. Оскільки термінологія танцювально-спортивної сфери комунікації належить до категорії вузькоспеціалізованих термінів, тому вони потребують особливої уваги й точного перекладу задля якісної комунікації активних учасників танцювальної спільноти. Терміни сфери бальних танців характеризуються точністю, нейтральністю, системністю та відображають норми і традиції спілкування в цій галузі, не зважаючи на те, що танцювально-спортивна комунікація сповнена емоцій та почуттів як на змаганнях, так і під час тренувань.

Проаналізувати особливості перекладу англomовної термінології сфери бальних танців українською мовою, вдалося виявити найпродуктивніші перекладацькі прийоми, які були використані перекладачем під час роботи над перекладом основних рухів та фігур різних видів бального танцю українською мовою. Такими прийомами є переклад за допомогою лексичного еквівалента, прийом транскрипції та транслітерації, а також калькування. Вибір різних перекладацьких прийомів під час перекладу однієї групи термінів на позначення рухів та фігур бального танцю пояснюється як важливістю збереження ідентичності англomовної термінології бальних танців, так і необхідністю якісного пояснення певних описових деталей.

Ключові слова: термінологія, переклад, бальні танці, танцювально-спортивний дискурс.

Marharyta SIEDAKOVA,

orcid.org/0000-0002-9452-3763

Doctor of Philosophy in Philology,

Associate professor at the Department of English Translation Theory and Practice

Zaporizhzhia National University

(Zaporizhzhia, Ukraine) margaritasedakova@hotmail.com

PECULIARITIES OF TRANSLATING ENGLISH TERMS OF BALLROOM DANCING INTO UKRAINIAN

This article discusses the study of the peculiarities of translating English terms of ballroom dancing into Ukrainian. Current research related to the translation of English terminology in various spheres of modern communication have demonstrated that terms are an integral part of everyday communication of active participants in a particular type of discourse and require considerable attention from scientists. At the same time translators encounter certain difficulties when working on the translation of terminology, which is explained by the lack of established equivalents, the peculiarities of the cultural context as well as the presence of one and the same term, which has different meanings depending on the field of its use. Since the terminology of the dancesport sphere of communication belongs to the category of highly specialized terms, they require special attention and accurate translation for the purpose of high-quality communication of active participants in the dance community. Ballroom dance terms are characterized by accuracy, neutrality, systematicity and reflect the norms and traditions of communication in this field despite the fact that dancesport communication is full of emotions and feelings both at competitions and during training process.

Analyzing the features of the translation of English ballroom dance terminology into Ukrainian, it was possible to identify the most productive translation techniques that were used by the translator when working on the translation of the main movements and figures of various types of ballroom dance into Ukrainian. Such techniques are translation using a lexical equivalent, transcription and transliteration as well as calque. The choice of different translation techniques when translating one group of terms to denote movements and figures of ballroom dance is explained both by the importance of preserving the identity of English ballroom dance terminology and the need for a high-quality explanation of certain descriptive details.

Key words: terminology, translation, ballroom dance, dancesport discourse.

Постановка проблеми. Питання, пов'язані з перекладом англомовної термінології в різних сферах сучасної комунікації, набувають актуальності у лінгвістичних та перекладознавчих наукових розвідках, оскільки є невід'ємною частиною повсякденної комунікації активних учасників того чи того типу дискурсу. При цьому перекладачі стикаються з певними труднощами під час роботи над перекладом термінології, що пояснюється відсутністю усталених відповідників, особливостями культурного контексту, а також наявністю одного й того самого терміну, який має різні значення в залежності від галузі його використання. Особливо популярними на сьогоднішній день є питання перекладу науково-технічної термінології, яка стала невід'ємною частиною різних сфер життєдіяльності людини, проте все ще залишаються певні галузі, термінологія яких є не достатньо вивченою.

Аналіз досліджень. Проблемам терміноутворення та особливостей перекладу термінів різних сфер життєдіяльності приділено увагу багатьох дослідників. Переклад науково-технічної термінології досліджували (Білозерська Л.П. 2010, Карабан В.І. 2020, Мосієвич Л.В. 2024). Питанню перекладу медичної термінології приділено увагу (Божук А.О. 2024, Ісаєвої О.С. 2019), а особливості перекладу юридичних термінів досліджували (Дудка А.А. 2009, Дуднік Г.С. 2019). Проте, на сьогоднішній день, особливості перекладу танцювально-спортивної термінології є не достатньо вивченим питанням і тому потребує детального дослідження.

Мета статті – проаналізувати особливості перекладу англомовної термінології сфери бальних танців українською мовою, виявити найпродуктивніші перекладацькі прийоми.

Виклад основного матеріалу. Натепер існують різні визначення поняття «термін» у сучасній лінгвістиці. Деякі науковці дотримуються думки, що термін – це слово або словосполучення, що є емоційно-нейтральним, та використовується у певній галузі науки й техніки, мистецтва, спорту для того, щоб передати точне визначення понять та назв предметів (Коваленко, 2001: 255, Сливка, 2023: 146). Інші визначають термін як однозначне й точне слово або словосполучення, що є складовою частиною певної системи (Білозерська, 2010: 21–22).

Під час роботи з термінологією, перш за все, науковці розподіляють їх на три ключові групи: загальнонаукові терміни, міжгалузеві терміни та вузькогалузеві терміни (Панько та ін., 1994: 33). Загальнонаукові терміни вживаються в багатьох галузевих термінологіях, в той час як міжгалузеві

терміни використовуються лише в кількох споріднених галузях (Лютянська, 2024: 115). Вузькогалузеві терміни є особливими для конкретної сфери життєдіяльності людини та відображають норми й традиції спілкування в цій галузі.

В текстах танцювально-спортивного дискурсу використовуються переважно вузькогалузеві терміни й аббревіатури, які є особливими для цієї галузі та потребують точного перекладу (*LOD* – *line of dance* (лінія танцю), *PP* – *promenade position* (променадна позиція), *AJS* – *absolute judging system* (абсолютна система суддівства)). Вони є важливим елементом професійної комунікації між тренерами і танцівниками, а також іншими учасниками цієї сфери діяльності.

Танцювально-спортивний дискурс є особливим різновидом комунікації, який відбувається в межах статусно рольових відносин, має мету, комунікативні стратегії і тактики, учасників комунікації. Спілкування в бальній (танцювально-спортивній) сфері характеризується наявністю інтердискурсивних зв'язків, які встановлюються зі спортивною, педагогічною, мистецькою, емоційною сферами. Саме тому танцювально-спортивний дискурс охоплює широкий спектр текстів (навчальні програми, підручники з техніки бальних танців, журнали, суддівські протоколи тощо) й характеризується наявністю різноманітних термінів.

Термінологію в танцювально-спортивному дискурсі можна класифікувати наступним чином:

1. За аспектом танцювально-спортивної діяльності (назви основних рухів та фігур, терміни, що описують якість виконання танцю, термінологія змагань тощо).
2. За структурою (однослівні, багатослівні, аббревіатури).
3. За походженням (запозичення з інших мов, термінологічні новотвори).

Для термінології танцювально-спортивного дискурсу характерними рисами є емоційна нейтральність, точність й однозначність, системність, стислість. Суддівські або тренерські коментарі виступів танцівників на змаганнях можуть містити деякі терміни з оцінним значенням, що дозволяє говорити про експресивність в окремих випадках, проте більша частина термінів, яка існує для ефективної комунікації активних учасників танцювально-спортивного дискурсу є нейтральною, не зважаючи на те, що танцювально-спортивна комунікація сповнена емоцій та почуттів як на змаганнях, так і під час тренувань.

Важливою складовою успішної комунікації в україномовному танцювально-спортивному середовищі є правильний переклад англомовних

термінів українською мовою, що потребує коректного вибору прийомів і тактик перекладу. Серед найпродуктивніших слід зазначити переклад за допомогою лексичного еквівалента, прийому транскрипції та транслітерації, калькування. Розглянемо це детальніше.

Назви основних рухів та фігур описані в книгах з техніки бальних танців англійською мовою, а їхній переклад здійснений в офіційних документах всеукраїнської федерації танцювального спорту. Наприклад, при перекладі наступних термінів перекладач скористався прийомом перекладу за допомогою лексичного еквівалента (*basic weave* – основне плетіння, *outside change* – зовнішня зміна, *open natural turn* – відкритий натуральний поворот, *feather step* – крок перо, *reverse wave* – зворотня хвиля (перелік дозволених фігур)), який передає точне значення оригінального терміну. При перекладі деяких назв фігур танцю фокстрот (*whisk* – віск, *telemark* – телемарк, *impetus* – імпульс, *top spin* – топ спін) й танцю румба (*alemana* – алемана, *aida* – айда, *spiral* – спіраль) перекладач вдається до використання прийому транскрипції та транслітерації очевидно задля збереження ідентичності англomовної термінології, оскільки бальні танці в сучасному розумінні зародилися саме в Англії, а також для практичної зручності, оскільки спілкування між танцівниками та тренерами з різних країн здійснюється саме англійською мовою.

Слід також зазначити, що під час перекладу термінів на позначення рухів та фігур в різних бальних танцях перекладач може використовувати декілька перекладацьких прийомів одночасно задля пере-

кладу терміну, що складається з декількох слів. Наприклад, під час перекладу танцювальної фігури “*Cross Basic with turn* – крос бейзік з поворотом” використано комбінацію перекладацьких прийомів транслітерації та калькування для того, щоб показати впізнаваність терміну “*Cross Basic*” й забезпечити ясність описової частини “з поворотом”. Переклад терміну “*Running Cross Chasse* – біжуче крос шасе” також передбачає використання декількох перекладацьких прийомів одночасно, а саме транслітерації та описового перекладу, перш за все для відтворення добре знайомих термінів танцювальної сфери діяльності “*Cross Chasse*” та опису характеру руху “*running*”, який має супроводжувати виконання зазначеної фігури.

Висновки. Отже, проаналізувавши особливості перекладу англomовної термінології сфери бальних танців українською мовою, вдалося виявити найпродуктивніші перекладацькі прийоми, які були використані перекладачем під час роботи над перекладом основних рухів та фігур різних видів бального танцю українською мовою. Такими прийомами є переклад за допомогою лексичного еквівалента, прийом транскрипції та транслітерації, а також калькування. Вибір різних перекладацьких прийомів під час перекладу однієї групи термінів на позначення рухів та фігур бального танцю пояснюється важливістю збереження ідентичності термінології мови оригіналу сфери бальних танців, необхідністю якісного пояснення певних описових деталей, практичністю та зручністю використання термінів учасниками світової танцювальної спільноти, а також впливом багаторічних традицій цього виду діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Білозерська Л. П. Термінологія та переклад : навчальний посібник. Вінниця, 2010. 232 с.
2. Божук А.О. Структурні особливості англomовних термінів тактичної медицини та способи їхнього перекладу українською мовою. *Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету*. Серія: Філологія. №70. 2024. С. 146–151.
3. Дудка А.А. Класифікації англійських юридичних термінів та прийоми їх перекладу на українську мову. *Вісник Львівського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2009. № 12(175). С. 13.
4. Дуднік Г.С. Проблеми перекладу юридичної лексики й термінології. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2019. № 43. С. 56–58.
5. Дьяков А. С. Основи термінотворення: семантичні та соціолінгвістичні аспекти. Київ : Вид. дім “КМ Academia”, 2000. 218 с.
6. Ісаєва О.С., Назаренко-Крейн Т. П. Лінгвостилістичні особливості медичної термінології української та англійської мов. *Науковий вісник Ужгородського університету*. Випуск 41. 2019. С. 66–71.
7. Карабан В.І. Переклад англomовної наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця : Нова Книга, 2020. 576 с.
8. Коваленко А.Я. Загальний курс науково-технічного перекладу : навч. посіб. Тернопіль, 2001. 290 с.
9. Лютянська Н.І. Особливості перекладу термінології в документальних фільмах. *Закарпатські філологічні студії*. Випуск 33. Том 2. 2024. С. 113–117.
10. Мосієвич Л.В., Бистра М.О. Переклад англomовних багатокомпонентних термінів з енергоефективності українською мовою. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія: Філологія. №69. Одеса: Видавничий дім «Гельветика» 2024. С. 191–194.
11. Панько Т.І., Кочан І.М., Пацюк Г.П. Українське термінознавство. Львів : Світ. 1994. 216 с.

12. Перелік дозволених фігур. Всеукраїнська федерація танцювального спорту. URL: https://audsf.com.ua/documents/perelik_doavol_figur.pdf (Дата звернення: 02.05.2025).
13. Сливка Л.З. Особливості перекладу науково-технічної термінології з англійської мови на українську. *Закарпатські філологічні студії*. Випуск 27, том 3. 2023. С. 144–149.

REFERENCES

1. Bilozerska L. P. (2010) Terminolohiia ta pereklad : navchalnyi posibnyk. [Terminology and Translation]. Vinnytsia. 232 p. [in Ukrainian].
2. Bozhuk A.O. (2024) Strukturni osoblyvosti anhlo-movnykh terminiv taktychnoi medytsyny ta sposoby yikhnoho perekladu ukrainskoiu movoiu. [Structural features of English terms of tactical medicine and methods of their translation into Ukrainian]. *Naukovyi visnyk mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Serii: Filolohiia*. №70. P. 146–151. [in Ukrainian].
3. Dudka A.A. (2009) Klasyfikatsii anhliiskyykh yurydychnykh terminiv ta pryiony yikh perekladu na ukrainsku movu. [Classification of English legal terms and methods of their translation into Ukrainian.]. *Visnyk Lvivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka* № 12(175). P. 13 [in Ukrainian].
4. Dudnik H.S. (2019) Problemy perekladu yurydychnoi leksyky y terminolohii. [Problems of translating legal vocabulary and terminology]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu*. № 43. P. 56–58. [in Ukrainian].
5. Diakov A. S. (2000) Osnovy terminotvorennia: semantychni ta sotsiolingvistychni aspekty. [Fundamentals of term formation: semantic and sociolinguistic aspects]. Kyiv : Vyd. dim “KM Academia”. 218 p. [in Ukrainian].
6. Isaieva O.S., Nazarenko-Krein T. P. (2019) Lihnostylistychni osoblyvosti medychnoi terminolohii ukrainskoi ta anhliiskoi mov. [Linguistic and stylistic features of medical terminology in Ukrainian and English] *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu*. Vypusk 41. P. 66–71. [in Ukrainian].
7. Karaban V.I. (2020) Pereklad anhlo-movnoi naukovo i tekhnichnoi literatury. Hramatychni trudnoshchi, leksychni, terminolohichni ta zhanrovo-stylistychni problemy. [Translation of English scientific and technical literature. Grammatical difficulties, lexical, terminological and genre-stylistic problems]. Vinnytsia : Nova Knyha 576 p. [in Ukrainian].
8. Kovalenko A.Ia. (2001) Zahalnyi kurs naukovo-tekhnichnoho perekladu [General course in scientific and technical translation] : navch. posib. Ternopil. 290 p. [in Ukrainian].
9. Liutianska N.I. (2024) Osoblyvosti perekladu terminolohii v dokumentalnykh filmakh. [Features of translating terminology in documentary films] *Zakarpatski filolohichni studii*. Vypusk 33. Tom 2. P. 113–117. [in Ukrainian].
10. Mosiievych L.V., Bystra M.O. (2024) Pereklad anhlo-movnykh bahatokomponentnykh terminiv z enerhoefektyvnosti ukrainskoiu movoiu. [Translation of English energy-efficiency multi-component terms into Ukrainian] *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Serii: Filolohiia*. №69. Odesa: Vydavnychi dim «Helvetyka» P. 191–194. [in Ukrainian].
11. Panko T.I., Kochan I.M., Patsiuk H.P. (1994) *Ukrainske terminoznavstvo*. [Ukrainian terminology] Lviv : Svit. 216 p. [in Ukrainian].
12. Perelik dozvolenykh fihur. [List of allowed figures] Vseukrainska federatsiia tantsiuvalnoho sportu. URL: https://audsf.com.ua/documents/perelik_doavol_figur.pdf (access date 02.05. 2025). [in Ukrainian].
13. Slyvka L.Z. (2023) Osoblyvosti perekladu naukovo-tekhnichnoi terminolohii z anhliiskoi movy na ukrainsku. [Features of translating scientific and technical terminology from English into Ukrainian] *Zakarpatski filolohichni studii*. Vypusk 27, tom 3. P. 144–149. [in Ukrainian].